

ASPECTE ALE MORĂRITULUI ȚĂRĂNESC DIN BIHOR ÎN PRIMA PARTE JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA

SABINA HORVATH*

ASPECTS DE LA MEUNERIE PAYSANNE DE BIHOR
DANS LA PREMIÈRE MOITIÉ DU XX-È SIÈCLE

Entre la deuxième et la troisième décennie du XX-è siècle, Le Ministère de l'Agriculture et des Domaines de La Roumanie décide la classification des tous les moulins de Bihor comme moulins systématiques (industriels). Dans l'ouvrage ci-dessus nous avons eu en vue les moulins paysans enregistrés par localités. Pour chaque moulin on enregistre la capacité de mouture pendant un intervalle de temps déterminé et pour les autres on précise aussi la qualité de la farine obtenue.

La conscription des moulins des années 1934-1935 du point de vue ethnographique représente une base de dates qui atteste leur existence dans les conditions où à présent c'est difficile à faire un historique de tous les moulins paysans qui ont fonctionné dans le district de Bihor.

Mots-clés: moulin paysan, moulin systématique (industriel), meunerie, farine, pain, Bihor

Morile țărănești prin numărul lor absolut impresionant reflectă o realitate a lumii rurale în deceniile doi și trei ale secolului al XX-lea, consemnată în documente de arhivă. Din punct de vedere etnografic aceste date reprezintă surse de informații importante, ele nefiind accesibile decât prin cercetări de teren ce pot fi uneori lacunare și inexacte pentru aceea perioadă.

Majoritatea au fost mori pe apă așa cum reiese din statistica lor, forța hidraulică aflată cel mai lesne la îndemâna omului. Pe același fir de apă erau amplasate mai multe mori chiar în același sat: astfel că în Bratca în 1935 erau 4 mori, în Bulz nu mai puțin de 10 mori, în Remeți 6 mori¹. Deficiențele cele mai des întâlnite erau cele legate de funcționare, prin de regimul înghețului iarna și secetei vara, când debitele apelor puteau scădea sub cota de funcționare a instalațiilor hidraulice².

În lucrarea de față ne vom opri asupra conscrierii morilor țărănești din perioada anilor 1933-1935, importanța acestei conscrieri fiind dată de rigoarea cu care au fost notate toate morile din județul Bihor în vederea clasificării lor în mori țărănești și mori sistematice. Excepție făcând așa cum am constatat în plasa Beiuș, satul Roșia ce nu e menționat cu morile existente. Însă e cunoscut faptul că în Roșia existau mori de apă așa cum e "moara lui Burtic" păstrată pâna astăzi pe valea Roșiei³. Cu toate acestea, datele din perioada interbelică cu privire la morăritul țărănesc sunt suficiente pentru a ne face o imagine clară supra modului de funcționare a morilor țărănești, a

*Muzeul Tarii Crisunilor, etnografie@mtariicrisunilor.ro

¹ Arhivele Naționale - Direcția Județeană Bihor, *Fond Prefectura Judetului Bihor*, inv.1466 (în continuare ANDjBh, *Fond Prefectura...*), dosar 85/1934, fila 125

² Corneliu Bucur, *Procese, procedee si instalatii cu tractiune animala de obtinere si prelucrare a cerealelor de pe teritoriul Romaniei*, în *Studii si comunicari de istorie a civilizatiei populare din Romania*, nr. 2, Sibiu, 1981, p. 99

³ Informație primită de la prof.dr. Vasile Todinca, cercetător Secția de Etnografie, Muzeul Țării Crișunilor.

capacității de măcinare într-un interval de timp, a produselor obținute și calitatea lor.

Nevoia clasificării în mori țărănești și sistematice a venit din dorința Ministerului Agriculturii și Domeniilor de a pune capăt speculei în morărit. Specula era înfăptuită pe de o parte de către țărani, ce sub pretextul nevoii personale măcinau cantități de cereale mai mari decât necesarul lor pentru ca apoi să vândă făina la un preț mai mic decât cel al pieței. Pe de altă parte "mulți indivizi de profesii diferite ce n-au nici o legătură cu agricultura" măcinau la morile țărănești pentru ca apoi să vândă făina neplătind taxe statului. Brutarii erau de asemenea părtași la înșelătorii trimițând grâu la morile țărănești prin "persoane interpuse". Nici chiar morarii nu erau străini de speculă ei introducând în propriile mori prin diverși intermediari grâu pe care îl măcinau pentru ca apoi să comercializeze făina fără taxe. Pentru a înceta o astfel de speculă frecventă, Ministerul Agriculturii și Domeniilor hotărăște în 27 septembrie 1935, ca în morile țărănești să nu macine decât țărani producători agricoli și numai în cantități proporționale nevoilor normale pentru consumul direct al lor și familiilor lor. Drept urmare fiecare moară țărănească era obligată să completeze un registru vizat de Autoritatea Financiară în care să înscrie în rubrici distincte "și la curent" până la ultima zi, următoarele elemente: numele și prenumele proprietarului grâului sau secarei avute în moară pentru măcinat cu uium; adresa completă a celui proprietar; cantitatea grâului sau secarei avute pentru măcinat; data când s-a efectuat măcinatul și cantitatea de făina rezultată din măcinat; cantitatea grâului sau secarei rămasă drept uium⁴.

Cu câțva zile mai devreme, la 21 august 1935, prin decretul regal nr. 1740 se stabileau câteva reguli de funcționare ale morilor țărănești și sistematice iar pentru o mai corectă clasificare a lor adoptându-se următoarele criterii: a) toate morile situate în comunele rurale ai căror proprietari au dat declarații conform articolului 4 din decretul regal că înțeleg să macine numai pentru săteni cu uium vor fi scutite de taxa de valorificare de 0,90 lei la kilogramul de făină, făcând excepția morile "recunoscute prea importante"; b) morile clasificate ca sistematice, în funcție de nevoile locale și de "importanța insolațiilor" se putea hotărî de la caz la caz scoterea lor din categoria morilor sistematice și reclasificarea lor ca țărănești; c) se vor taxa cu 0,90 lei pentru kilogramul de făină macinată toate morile care funcționau în comunele urbane din județ⁵.

Morile țărănești așadar măcinau doar pentru țărani percepând vamă sau uium pe care îl valorificau de cele mai multe ori neprelucrat, nefăcând comerț cu făină așa cum procedau cele sistematice⁶.

Mori sistematice în județul Bihor erau comparativ mai puține, decât cele țărănești însă aveau o capacitate de producție și aport calitativ al făinii obținute net

⁴ ANDjBh, *Fond Prefectura...*, dosar 86/1937, fila 172

⁵ *Ibidem*, fila 174

⁶ ANDjBh, *Fond Prefectura...*, dosar 85/1934, fila 83, 88, 89, 99, 122

superioare celor țărănești⁷. Acestea puteau trece în rândul morilor țărănești după ce își exprimau dorința printr-o cerere adresată Ministerului Agriculturii și Domeniilor, doar că trebuiau să îndeplinească următoarele criterii: a) în localitate sau în regiune să nu existe mori care să macine pentru țărani; b) capacitatea de producție a morilor în cauză să nu fie foarte mare comparativ cu cele țărănești; c) distanța față de alte mori similare; d) nevoile locale de măcinș ale locuitorilor⁸. A fost cazul mai multor mori sistematice din județ ce au solicitat reclasificarea lor invocand faptul că țărănimea din regiune nu aveau unde să macine la vreo moară țărănească, dar nici la moară sistematică pentru că erau nevoiți să plătească atât "taxa de consumațiune" de 0,25 lei pe kilogram cât și una de valorificare de 0,90 lei pe kilogram⁹. Concret, solicitarea morilor Telegdi și Glück din Tileagd se baza pe faptul că țărănimea "avea neapărată nevoie" de funcționarea acestor mori deoarece în jurul lor "gravitează populația din comunele Tileagd, Săbolgiu, Săcădat, Borșa, Poșoloaca, Tilecuș, Uileacul de Criș și Bălaia" la care se adăugau încă alte 8-10 comune. Chiar dacă în Tileagd mai funcționau și alte mori (vezi anexa – mori din Plasa Tileagd), argumentul solicitanților ar fi că măcinau făină superioară calitativ¹⁰.

În iulie 1935 Prefectul Județului Bihor dispune ca toate morile sistematice să primească provizoriu regim de mori țărănești datorită unei situații urgente. Țăranii se aflau în campania de secerat și treierat și neavând în regiunile lor alte mori se prezentau la cele declarate sistematice. Însă, datorită clasificării lor, oamenii nu puteau măcina fără a plăti "taxa de consumațiune". Pentru a-și asigura pâinea necesară țărănimea nu dispunea de rezerve de cereale din anul precedent fiind nevoită să-și macine grâul din recolta proaspătă, iar solicitările erau mari la toate morile țărănești așa că măsura sus-amintită era mai mult decât bine venită¹¹.

Diferențierea morilor din punctul de vedere al capacității de măcinare era fără discuție în favoarea celor ce erau puse în funcțiune de noile motoare Diesel sau motoare pe aburi, ulei ori electrice; prima moară cu aburi a funcționat la Oradea în 1870¹² iar o statistica din 1900 și publicată în 1901 înregistrează pentru județul Bihor 74 de mori seci, 3 mori cu turbina, 13 mori de vânt și 27 mori cu aburi și un număr de 214 mori pe apă¹³. Morile pe apă își păstrează numărul mare și importanța

⁷ ASDjBh, *Fond Prefectura...*, dosar 86/1937, fila 38, mori sistematice: Moara Victoria din Oradea, Moara Ștefania din Oradea, Moara Lederer și Kalman din Oradea, Moara Uzina Electrică din Beiuș, Moara Baci Elena din Sălard, Moara Abației de Melk din Marghita, Moara Steinberg din Oșorhei, Moara Steinberg Banca Timișana din Salonta, Moara Szentivanyi și Deak din Tinca, Moara Pincaș din Balc, Moara Arpad Katz din Salonta, "restul morilor fiind clasificate ca țărănești", conform comisiei instituită prin decizia ministerială no.133939 din 1 iulie 1935.

⁸ *Ibidem*, fila 181

⁹ *Ibidem*, fila 184

¹⁰ *Ibidem*, fila 191

¹¹ *Ibidem*, fila 210-212

¹² Corneliu Bucur, *op. cit.*, p. 99

¹³ Ioan Godea, *Caracteristici ale culturii populare din Bihor*, București, 1977, p.101

în lumea țărănească până târziu în perioada interbelică și după aceea. Din statistica morilor țărănești arătată mai jos vedem că la tipul morii pe alocuri se arată doar că erau mori țărănești. Dar în condițiile în care "morile seci" acționate prin forța măgarilor, cailor sau boilor au dispărut din peisajul morăritului bihorean la sfârșitul secolului al XIX-lea¹⁴ facem presupunerea că în bună măsură erau mori de apă. Din altă ordine de idei, înzestrarea morilor țărănești cu posibilități tehnice sporite de forța motoarelor necesita costuri importante și o disponibilitate financiară a proprietarului morii. Ori aceste cheltuieli pentru morile țărănești, la fel ca în alte domenii, erau practic imposibile într-o lume marcată de efectele crizei economice din 1929-1933¹⁵.

Din punct de vedere al posibilității de măcinș și al calității făinei obținute morile țărănești aveau un grad inferior față de cele sistematice. Dăm ca exemplu câteva mori sătești din 1920: moara pe apă a lui Mihaly Jakab din Derna măcina în 8 ore de lucru 500 kilograme de făină și 700 kilograme de mălai, făcând făină de pâine și făină cu țărățe¹⁶; moara de apă din Ciutelec fiind în proprietatea lui Hack Samuel în 8 ore de lucru măcina 400 kilograme de făină de grâu și 400 kilograme făină de mălai, putând măcina și măzărliche pentru animale¹⁷; o altă moară pe apă cu o capacitate de măcinare chiar mai mică decât cele precedente era moara din Vârzar a lui Brinzi Farsef ce măcina în 8 ore de lucru 200 kilograme de făină de grâu și 100 kilograme de făină de mălai; măcina făină de grâu pentru pâine și făină cu țărățe¹⁸. Unele mori țărănești pe apă puteau fi îmbunătățite tehnic cu motor pe ulei sau aburi fapt care le sporea capacitatea de măcinare. Exemplificăm cu moara din Abram, în 1920 aflată în proprietatea lui Orvany Josef, fiind moară pe apă dar care funcționa și cu motor pe ulei putând măcina în 8 ore de lucru 1500 kilograme făină de grâu și 1000 kilograme făină de mălai. Calitatea făinii măcinate era superioară morilor pe apă, având mai multe sorturi – făină curată, făină de gătit, făină de pâine, făină cu țărățe¹⁹. Moara din Galoșpetreu în proprietatea lui Klabasztzky Tibor, moară cu «motor pe ulei și mașină cu aburi» obținea diferite sorturi pentru făină dar putea fi și presă pentru ulei de floarea soarelui și dovleac²⁰.

În 1935 după conscrierea tuturor morilor din județ situația morilor țărănești era aproximativ neschimbată față de 1920 ca și capacitate de măcinare într-un interval de timp determinat. Astfel că moara lui Moțiu Iosif din Chișlaca "macină exclusiv pentru trebuințele populației", la fel și moara lui Lazie Ioan din Șiad²¹; moara Domeniului Episcopesc Român – Unit din Vintere măcina exclusiv producătorilor pentru vamă și

¹⁴ *Ibidem*, p.105-106

¹⁵ Ioan Marinescu, *Aspecte ale crizei economice din 1929-1933 în orașul Oradea*, în *Centenar Muzeal Orădean*, Oradea, 1972, p.405-407.

¹⁶ ANDjBh, *Fond Prefectura...*, dosar 74/1920, fila 135

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ *Ibidem*

¹⁹ *Ibidem*

²⁰ *Ibidem*, fila 135

²¹ ANDjBh, *Fond Prefectura...*, dosar 85/1934, fila 78

nu făcea comerț cu făină²²; moara Foștilor Urbarialiști din Lazuri de Beiuș "măcinau numai făină de pâine pentru localnici"²³; morile din Pietroasa, Gurani, Cociuba Mică măcinau "făină slabă"²⁴; morile înscrise în notariatul Criștiorul de Jos erau toate mori țărănești care fac numai pisat și făină de porumb; iar "făină de grâu măcinau fără sită și numai în iulie și august"²⁵; morile din Izbuc funcționau numai primăvara și toamna când aveau apă²⁶; morile din comunele aparținătoare notariatului Rieni, mori țărănești fiind, măcinau doar pentru vamă; vamă intra parte în posesia proprietarului morii, parte în proprietatea morarului²⁷; morile din raza notariatului Sâmbăta (Copăceni, Ogești) măcinau făină cu un singur sort "făină de pâine"²⁹; cele din raza notariatului Hidișel măcinau "numai făină ordinară fără sort"³⁰; pentru morile din comunele Beliu, Tăgădău, Chișlaca, Marăuș, Șiad au fost trimise tablouri cu situația lor menționându-se că "celelalte mori din plasă nu sunt capabile să măcine făină ci numai urlău și pisat iar materialul produs din vamă fiind în cantitate mică servește doar la trebuințele proprietarilor de moară"³¹. Aceste informații privind toate morile din județ au fost trimise de care autoritățile comunale "Comisiei Oficiului Județean Pentru Valorificarea Grâului" a cărui membrii erau: Dr. Ioan Picu Băncilă – prefect – președinte; Teodor Papeodoff – președintele Camerei de Industrie și comerț; Ștefan Domocoș – prototop, președintele secției agricole; Gheoghe Georgescu – directorul serviciului agricol; Nicolae Tica – directorul Federalei "Crișul"; Dr. Scherer Clemente – administrator financiar de constatare³².

În încheiere redăm pe larg consemnarea morilor țărănești din Bihor cu scop de sursă informațională privind capacitatea lor de măcinare în perioada interbelică. Totodată ele constituie și o bază de date ce atestă existența lor deoarece în momentul actual e greu de făcut un repertoriu al tuturor morilor țărănești ce au funcționat în județul Bihor.

²² *Ibidem*, fila 82

²³ *Ibidem*, fila 97

²⁴ *Ibidem*, fila 98

²⁵ *Ibidem*, fila 111

²⁶ *Ibidem*, fila 206

²⁷ *Ibidem*, filele 69, 70, 71

²⁹ *Ibidem*, fila 111

³⁰ *Ibidem*, fila 113

³¹ *Ibidem*, fila 125

³² *Ibidem*, fila 206

Tablou cu morile țărănești din Plasa Aleșd³³

Nr. Crt.	Numele proprietarului	Localitatea unde funcționa moara	Capacitatea de măcinș lunar	Tipul de moara
1	Văduva lui Halasz Desideriu	Aleșd	2 vagoane	moară țărănească pe apă
2	Dr. Iacob Ioan	Tinăud	2½ vagoane	moară țărănească pe apă
3	Dr. Iacob Ioan	Peștiș	2 vagoane	moară țărănească pe apă
4	Bocșa Ioan	Peștiș	1 vagon	moară țărănească pe apă
5	Sorocica Ștefan	Șinteu	1 vagon	moară țărănească pe apă
6	Composesoratul Nobiliar Bratca	Bratca	3 vagoane	moară țărănească pe apă
7	Jurcuț Alexandru	Bratca	3 vagoane	moară țărănească pe apă
8	Kocsis Pavel	Bratca	2 vagoane	moară țărănească pe apă
9	Domocos Ștefan	Bratca	2 vagoane	moară țărănească pe apă
10	Ivan Gavril	Bălnaca	3 vagoane	moară țărănească pe apă
11	Gavrilaș Florian	Bălnaca	2 vagoane	moară țărănească pe apă
12	Gordan Atanasiu	Damiș	½ vagon	moară țărănească pe apă

³³*Ibidem*, filele 69, 70, 71

13	Urmașii lui Bere Nicolae	Damiș	½ vagon	moară țărănească pe apă
14	Suciu Gheorghe	Lorău	2 vagon	moară țărănească pe apă
15	Sturz Ioan	Lorău	½ vagon	moară țărănească pe apă
16	Blaga Onuț	Lorău	¼ vagon	moară țărănească pe apă
17	Borodan Nistor	Ponoară	Funcționează numai cand plouă	moară țărănească pe apă
18	Picle Teodor	Borod	1 vagon	moară țărănească pe apă
19	Rus Gavril	Borod	1 vagon	moară țărănească pe apă
20	Feher Iosif	Borod	1 vagon	moară țărănească pe apă
21	Venter Gavril	Borod	1 vagon	moară țărănească pe apă
22	Fodor Teodor	Borod	3 vagoane	moară țărănească pe apă
23	Venter Ioan	Borod	3 vagoane	moară țărănească pe apă
24	Gheresi Ioan	Cornițel	1 vagon	moară țărănească pe apă
25	Funduc Gavril	Cornițel	1 vagon	moară țărănească pe apă
26	Marușca și Pantiș	Borozel	1 vagon	moară țărănească pe apă
27	Văduva lui Pop Dumitru	Borozel	1 vagon	moară țărănească pe apă
28	Antonescu Ștefan	Cetea	½ vagon	moară țărănească pe apă

29	Chirodea Dumitru	Cetea	½ vagon	moară țărănească pe apă
30	Chirodea Petru	Cetea	½ vagon	moară țărănească pe apă
31	Coroimarus Maria	Topa de Sus (probabil de Criș)	½ vagon	moară țărănească pe apă
32.	Damian Ludovic	Topa de Sus (probabil de Criș)	½ vagon	moară țărănească pe apă
33	Cipou și Condorovici	Topa de Sus (probabil de Criș)	2 vagoane	moară țărănească pe apă
34	Bendre Teodor	Bulz. Valea Iadului	½ vagon	moară țărănească pe apă
35	Văduva lui Popuțe Onuț	Bulz. Valea Iadului	½ vagon	moară țărănească pe apă
36	Duma Ioan	Bulz. Valea Iadului	¼ vagon	moară țărănească pe apă
37	Lascu Gheorghe	Bulz. Valea Iadului	½ vagon	moară țărănească pe apă
38	Bot Nicole	Bulz. Valea Iadului	½ vagon	moară țărănească pe apă
39	Ștef Mihai,	Bulz. Valea Iadului	½ vagon	moară țărănească pe apă
40	Sturzu Gheorghe	Bulz valea Sărăcel	¼ vagon	moară țărănească pe apă
41	Bot Teodor Danciu	Sărăcel	¼ vagon	moară țărănească pe apă
42	Popuțe Mihai	Bulz, din valea Izvor	¼ vagon	moară țărănească pe apă
43	Văduva Pop Teodor	Bulz, pe Criș	½ vagon	moară țărănească pe apă
44	Bila Ioan	Remeți, pe Valea Iadului	¼ vagon	moară țărănească pe apă

45	Dumiter Mihai	Remeți, pe Valea Iadului	¼ vagon	moară țărănească pe apă
46	Toda Petru	Remeți, pe Valea Iadului	¼ vagon	moară țărănească pe apă
47	Bila Nuț	Remeți, pe Valea Iadului	¼ vagon	moară țărănească pe apă
48	Blaga Mihai	Remeți, pe Valea Iadului	¼ vagon	moară țărănească pe apă
49	Toda Moise	Remeți, pe Valea Iadului	¼ vagon	moară țărănească pe apă
50	Hartauer Ioan	Lugașul de Jos	27 vagoane	moară țărănească pe apă
51	Cornea Iosif	Cuieșd	1 vagon	moară țărănească pe apă
52	Demian Ioan	Cuieșd	½ vagon	moară țărănească pe apă
53	Gherle Dumitru	Groși	½ vagon	moară țărănească pe apă
54	Maghiari Ioan	Aușeu	½ vagon	moară țărănească pe apă
56	Cipoiu Gligoriu	Luncșoara	½ vagon	moară țărănească pe apă
57	Cipoiu Petru	Luncșoara	½ vagon	moară țărănească pe apă
58	Cipoiu Moisa	Luncșoara	½ vagon	moară țărănească pe apă
59	Lup Vasile	Luncșoara	½ vagon	moară țărănească pe apă
60	Madar Gheorghe	Luncșoara	½ vagon	moară țărănească pe apă
61	Mateescu Gheorghe	Gheghie	1 vagon	moară țărănească pe apă

62	Urmașii lui Andreăș Teodor	Dobricionești	0,6 vagon	moară țărănească
63	Fora Micula	Dobricionești	0,6 vagon	moară țărănească
63	Bradea Florian	Dobricionești	0,6 vagon	moară țărănească
64	Hering Rusalin	Dobricionești	0,6 vagon	moară țărănească
65	Bradea Gavril	Dobricionești	0,6 vagon	moară țărănească
66	Lascău Nicolae	Dobricionești	0,6 vagon	moară țărănească
67	Lascău Petru	Dobricionești	0,6 vagon	moară țărănească
68	Lökös Ioan	Cacuciul Nou	0,6 vagon	moară țărănească
69	Damian Balaj	Cacuciul Nou	0,6 vagon	moară țărănească
70	Goie Vasile	Peștera	½ vagon	moară țărănească
71	Văduva lui Guț Francisc	Aștileu	1½ vagon	moară țărănească
72	Licsman Iuliu	Aștileu	1½ vagon	moară țărănească
73	Costea Ioan	Aștileu	1½ vagon	moară țărănească
74	Secare Mihai	Aștileu	1½ vagon	moară țărănească
75	Sasca Teodor	Chistag	2 vagoane	moară țărănească
76	Jakusonszi Adalbert	Chistag	2 vagoane	moară țărănească

77	Dejeu Tanasie	Chistag	2 vagoane	moară țărănească
78	Filip Gheorghe	Călățea	½ vagoane	moară țărănească
79	Filip Vasile	Călățea	1 vagon	moară țărănească
80	Borodan Petru	Călățea	1 vagon	moară țărănească
81	Blaga Dumitru	Călățea	½ vagon	moară țărănească
82	Piroșca Iosif	Birtin	¼ vagon	moară țărănească
83	Ianc Gavril	Șuncuiuș	¼ vagon	moară țărănească
84	Bogdan Gavril	Șuncuiuș	¼ vagon	moară țărănească
85	Liciman Ludovic	Șuncuiuș	¼ vagon	moară țărănească
86	Bogdan Ioan	Șuncuiuș	¼ vagon	moară țărănească
87	Iurci Ioan	Șuncuiuș	¼ vagon	moară țărănească
88	Molnar Iosif	Șuncuiuș	¼ vagon	moară țărănească
89	Mateiu Alexa	Șuncuiuș	¼ vagon	moară țărănească
90	Grasz Iosif	Beznea	3 vagoane	moară țărănească
91	Ungur Nicolae	Beznea	¼ vagoane	moară țărănească
92	Butiri Gheorghe	Beznea	¼ vagoane	moară țărănească

93	Gherman Pavel	Beznea	¼ vagoane	moară țărănească
I. Tablou cu morile existente în comunele aparținătoare preturii Plasei Marghita la 6 aprilie 1935 ³⁴				
Nr. Crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinș într-o lună	Tipul de moară
1	Guti Carol	Barcău	12 vagoane	moară țărănească
2	Pincas Iosif	Balc	măcina pentru uium	moară țărănească
3	Văduva lui Badan Nicolae	Săldăbagiu de Munte	măcina pentru uium	moară țărănească
4	Kiraly Gheorghe	Petreu	1 vagon	moară țărănească
5	Baras Alexandru	Abrămuț	4 vagoane	moară țărănească
6	Cuc Ioan	Ghenetea	15 vagoane	moară țărănească cu aburi
7	Văduva lui Suciu Gheorghe	Tăuteu	½ vagoane	moară țărănească cu aburi
8	Fesūs Ludovic	Ciutelec	-	moară țărănească nefuncțională
9	Toth Ladislau	Bogeu	3 vagoane, avea în depozit 15 kg. făină de grâu și 5 kg făină de secară	moară țărănească pe apă
10	Văduva Șandor Ileana	Popești	1 vagon	moară țărănească pe apă
11	Köperi Samuil	Varviz	½ vagoane	moară țărănească pe apă

³⁴Ibidem, fila 67

12	Borsoki Emeric	Vărzari	½ vagoane	moară țărănească pe apă
13	Moală Ioan	Cuzap	-	moară țărănească pe apă
14	Sabău Alexandru	Voivozi	2 vagoane	moară țărănească pe apă
15	Karger Alexandru	Sânlazăr	3 vagoane	moară veche primitivă

II. Tablou cu morile țărănești existente în Plasa Beiuș în 1935³⁵

Nr. crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinăș într-o lună	Tipul morii
1	Composesoratul Urbarial	Buntești	6300 kg	moară țărănească
2	Composesoratul Urbarial	Lelești	5600kg	moară țărănească
3	Composesoratul Urbarial	Săud	3950kg	moară țărănească
4	Composesoratul Urbarial	Poienii de Sus	6300 kg	moară țărănească
5	Composesoratul Urbarial	Poienii de Jos	5600kg	moară țărănească
6	Sala Ioan <i>a boii</i>	Ferice	3900 kg	moară țărănească
7	Brie Lăzare	Ferice	3900 kg	moară țărănească

³⁵*Ibidem*, fila 70

8	Foghiş Trăian	Ferice	3900 kg	moară țărănească
9	Lupău Ioan	Căbești	4250 kg	moară țărănească
10	Hidiş Ioan	Căbești	4250 Kg	moară țărănească
11	Coste Costan	Căbești	4250 Kg	moară țărănească
12	Văduva lui Silișteea Nicolae	Căbești	4250 Kg	moară țărănească
13	Sârb Lucian	Căbești	4250 Kg	moară țărănească
14	Toda Miron	Căbești	4250 Kg	moară țărănească
15	Duma Mihai	Căbești	4250 Kg	moară țărănească
16	Boroş Desideriu	Căbești	4250 Kg	moară țărănească
17	Comuna politică	Negru	15000kg	moară țărănească
18	Lucuța Ilie	Sebiş	10000 kg	moară țărănească
19	Comuna Politică Urbarială	Țigănești	10000 kg	moară țărănească
20	Comuna politică Urbarială	Belegeni	10000 kg	moară țărănească

21	Comuna politică Urbarială	Finiș	30000 kg	moară țărănească
22	Comuna politică Urbarială	Finiș	30000 kg	moară țărănească
23	Antal Francisc	Ioaniș	10000 kg	moară țărănească
24	Comuna politică Urbarială	Șuncuiuș	10000 kg	moară țărănească
25	Cornea Petru	Șuncuiuș	10000 kg	moară țărănească
26	Comuna politică Urbarială	Feneriș	4500 kg	moară țărănească
27	Comuna politică Urbarială	Pocola	4500 kg	moară țărănească
28	Koyora Iuliu	Pocola	5000 kg	moară țărănească
29	Bernat Sigismund	Coșdeni	100000 kg	moară țărănească
30	Szohali Geza	Răbăgani	10000 kg	moară țărănească
31	Biserica Reformată	Remetea	10000 kg	moară țărănească
32	Sohönsweig Iuliu	Remetea	6000 kg	moară țărănească
33	Balla Mihai	Remetea	6000 kg	moară țărănească

34	Luncan Teodor	Remetea	6000 kg	moară țărănească
35	Oaie Avram	Pietroasa	5000 kg	moară țărănească
36	Crăciun Miron	Pietroasa	6000 kg	moară țărănească
37	Boiți Lupa	Pietroasa	5000 kg	moara țărănească
38	Șandor Gligor	Pietroasa	7000 kg	moara țărănească
39	Cornea Vasile	Meziad	4000 kg	moara țărănească
40	Cornea Ioan	Meziad	3000 kg	moara țărănească
41	Popa Ioan	Meziad	4000 kg	moara țărănească
42	Boiți Dumitru	Meziad	300 kg	moara țărănească
43	Ironaș George	Meziad	2000 kg	moara țărănească
44	Arădău Ilie	Meziad	2000 kg	moara țărănească
45	Comuna politică	Tărcaia	50000 kg	moara țărănească
46	Comuna politică	Tărcaia	50000 kg	moara țărănească

47	Comuna politică	Târcaia	50000 kg	moara țărănească
48	Comuna politică	Totoreni	25000 kg	moara țărănească
49	Biserica ortodoxă română	Tărcăița	20000 kg	moara țărănească
50	Biserica ortodoxă română	Tărcăița	20000 kg	moara țărănească
51	Comuna politică	Uileacul de Beiuș	15000 kg	moara țărănească
52	Tripa Alexandru	Uileacul de Beiuș	15000 kg	moara țărănească
54	Moară gospodărească	Sânicolaul de Beiuș	30000 kg	moara țărănească
55	Imre Ioan	Șoimi	30000 kg	moara țărănească
56	Văduva lui Kaufman Emanoil	Urviș	30000 kg	moara țărănească
57	Goina Ioan	Budureasa	4500 kg	moara țărănească
58	Matiu Vasile	Budureasa	4500 kg	moara țărănească
59	Dan Sabin	Budureasa	4500 kg	moara țărănească
60	Gudiu Teodor	Budureasa	4500 kg	moara țărănească

61	Manea Filimon	Budureasa	4500 kg	moara țărănească
62	Goina Ioan	Budureasa	4500 kg	moara țărănească
63	Moș Petru	Budureasa	3000 kg	moara țărănească
64	Nistor Vasile	Budureasa	3000 kg	moara țărănească
65	Vessa Vasile	Cărbunari	2500 kg	moara țărănească
66	Matiu Isai	Cărbunari	2500 kg	moara țărănească

III. Tablou cu morile țărănești din Plasa Beliu³⁶.

Nr. crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcină într-o lună	Tipul morii
1	Tolnai Ioan	Beliu	5 vagoane	moară țărănească cu aburi
2	Jelsonschi Ioan	Tăgădău	1/3 vagoane	moară țărănească moară pe apă
3	Motiu Iosif	Chișlaca	18 vagoane	moară țărănească cu aburi și pe apă
4	Lazie Ioan	Șiad	18 vagoane	moară țărănească țărănească cu motor

³⁶*Ibidem*, fila 70

5	Jurca Simeon	Mărauş	1 vagon	moară țărănească pe apă
6	Antal Ioan	Ciunțești	2 vagoane	moară țărănească

IV. Tablou cu morile țărănești din Plasa Ceica³⁷.

Nr. crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinș într-o lună	Tipul morii
1	Les Dumitru	Sitani	2 vagoane	moară țărănească
2	Mockenhaupt si Dume	Pomezau	3 vagoane	moară țărănească
3	Walandt si Kerner	Sitani	3 vagoane	moară țărănească
4	Dume Petru	Sitani	1 vagon	moară țărănească
5	Domeniul Episcopatului Roman Unit	Vintere	10 vagoane	moară țărănească
6	Vasile Tigan	Dusesti	1 ½ vagon	moară țărănească

VI. Tablou cu morile țărănești din Plasa Centrala³⁸.

Nr.crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinș într-o lună	Tipul morii
1	Josa Coloman si sotia	Cheresig	30 vagoane	moară țărănească
2	Moara Margareta – proprietar Tolnai&Co	Episcopia	26 vagoane	moară țărănească
3	Gönczi Josef	Hidiselul de Sus	7 vagoane	moară țărănească cu ulei

³⁷ *Ibidem*

³⁸ *Ibidem*

4	Sternberg Lazar	Osorhei	40 – 60 vagoane	moară cu motor de 120 hp si 50 hp electric și moară țărănească
5	Bauer Mihai	Santandrei	1000 Kg	moară țărănească de apa și cu motor
6	Moara Ordinului premonstratens, arendata de Nagy Francisc	Santandrei	5 vagoane	moară țărănească
7	Moara Capitlului Romano – Catholic, arendata de Brata Mihai	Rontau	7 vagoane	moară țărănească
8	Moara Episcopatului romano- Catholic arendata de Szutor Mihai	Haieu	6 vagoane	moară țărănească
9	Roolinger Vilhelm	Seleus	25 vagoane	moară țărănească
10	Josza	Seleus	15 vagoane, nu era la acea data in functiune	moară țărănească
11	Tulkas Francisc	Seleus	15 vagoane	moară țărănească
12	Ritter Ludovic	Girisul de Cris	20 vagoane	moară țărănească
13	Szentimrei Danila	Uilieac	10 vagoane	moară țărănească

VII. Tablou cu morile țărănești din Plasa Salonta³⁹.

Nr.crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinș într-o lună	Tipul morii
1	Boncsos Ludovic	Arpașel	10 vagoane	moara țărănească
2	Lukács Martin	Ciumeghiu	18 vagoane	moara țărănească
3	D-na Eugen Miskolcsy		15 vagoane	moara țărănească
4	Csaki Gheorghe și văduva Mezei Irina născută Csaki	Tămașda	8 vagoane	moara țărănească
5	Frații Magyaros	Tulca	10 vagoane	moara țărănească
6	Economia SA Timișoara arendaș Balogh Ladislau	Mădăras	26 vagoane	moara țărănească cu motor Diesel
7	Moara Cooperativa	Cefa	25 vagoane	moara țărănească cu motor Diesel
8	Golstein și Sandor	Gepiu	12 vagoane	moara țărănească
9	Neumann Sigismund	Sânicolaul Român	12 vagoane	moara țărănească
10	Bologh Iosif	Salonta	38 vagoane	moară țărănească motor Diesel
11	Katz Iosif	Salonta	48 vagoane	moară țărănească motor Diesel

³⁹Ibidem

12	Sterbenrg &Co	Salonta	38 vagoane	moară țărănească motor cu aburi
----	---------------	---------	------------	---------------------------------

VIII. Tablou cu morile țărănești din Plasa Săcuieni⁴⁰.

Nr.crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinș într-o lună	Tipul morii
1	Rollinger Paul	Tângușor	13 vagoane	moara țărănească
2	Abația de Sâniob	Sâniob	12 vagoane	moara țărănească

IX. Tablou cu morile țărănești din Plasa Sălard⁴¹.

Nr.crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinș într-o lună	Tipul morii
1	Bartsch Iosif	Sălard	39 vagoane	moară țărănească
2	Tenfel Ludovic	Spinuș	3000 kg	moara țărănească pe apă
3	Tenfel Ștefan	Ciulești	1 vagon	moara țărănească pe apă
4	Hilgert Iosif	Sârbi	12 vagoane	moara țărănească pe apă
5	Altman Rozalia	Tămășeu	5 vagoane	moară țărănească cu motor Diesel
6	Janki Alexandru	Poclusa de Barcău	15 vagoane	moară țărănească
7	Szisz Ioan	Sărsig	20 vagoane	moară țărănească

X. Tablou cu morile țărănești din Plasa Tileagd⁴².

Nr.crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinș într-o lună	Tipul morii
1	Telegdi Iosif	Tileagd	20 vagoane	moară țărănească

⁴⁰Ibidem

⁴¹Ibidem

⁴²Ibidem

2	Fii lui Glük Mauritiu	Uileacul de Criș	20 vagoane	moară țărăneasă
3	Nagy Alexandru	Săbolgiu	40 vagoane	moară țărăneasă
4	Mendrei Ernest	Brusturi	7 vagoane	moară țărăneasă
5	Dogar Ioan și soția	Orvișele	½ vagon	moară țărăneasă
6	Frații Zathureczky	Țețchea	5 vagoane	moară țărăneasă
7	Văduva lui Damian Francisc	Urvind	15 vagoane	moară țărăneasă
8	Simion Gheorghe	Telechiu	9 vagoane	moară țărăneasă
9	Baidog Petru	Țigănești de Criș	3 vagoane	moară țărăneasă
10	Bradea Gavril	Vârciorog	½ vagon	moară țărăneasă
11	Morar Ioan	Vârciorog	½ vagon	moară țărăneasă
12	Constantin Popa a ciopii	Surduc	½ vagon	moară țărăneasă

X. Tablou cu morile țărănești din Plasa Tinca⁴³.

Nr.crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinăș într-o lună	Tipul morii
1	Boroș Francisc senior	Tinca	18 vagoane	moară țărăneasă
2	Soția lui Medra Eduard	Tinca	21 vagoane	moară țărăneasă cu turbină
3	Medra Eduard	Ginta	30 vagoane	moară țărăneasă
4	Sekely Mihai	Ginta	1 vagon	moară țărăneasă
5	Agud Nicolae și soția	Căpâlna	1 vagon	moară țărăneasă
6	Mateuț T. și soția	Suplac	2 vagoane	moară țărăneasă

⁴³Ibidem

7	Morar Petru și soția	Suplac	1 vagon	moară țărănească
8	Lakatos Emeric	Batăr	8 vagoane	moară țărănească
9	Fodor Antoniu	Belfir	10 vagoane	moară țărănească
10	Czernoczi Ioan	Cheșa	8 vagoane	moară țărănească pe ulei

XI. Tablou cu morile țărănești din Plasa Vașcău⁴⁴.

Nr.crt.	Numele proprietarului	Localitatea	Capacitatea de măcinș într-o lună	Tipul morii
1	Foștii Urbarialiști	Lazuri de Beiuș	½ vagon	moară țărănească
2	Foștii Urbarialiști	Cusuiuș	1 vagon	moară țărănească
3	Foștii Urbarialiști	Băleni	½ vagon	moară țărănească
4	Comuna Petroasa	Petroasa	60 căbele	moară țărănească
5	Comuna Gurani	Gurani	60 căbele	moară țărănească
6	Comuna Cociuba Mare	Cociuba Mare	30 căbele	moară țărănească
7	Comunitatea Urbarială	Dumbrăveni	½ vagoane	moară țărănească
8	Văduva lui Tirban Ioan	Dumbrăveni	½ vagoane	moară țărănească
9	Purcel Savu	Dumbrăveni	½ vagoane	moară țărănească
10	Comunitatea Urbarială	Broaște	½ vagoane	moară țărănească
11	Biserica ortodoxă	Brădet	½ vagoane	moară țărănească
12	Biserica ortodoxă	Brădet	½ vagoane	moară țărănească

⁴⁴*Ibidem*, fila 72,73

13	Tirla Ioan	Chișcău	½ vagoane	moară țărănească
14	Goldiș Miron	Chișcău	½ vagoane	moară țărănească
15	Comunitatea Urbarială	Chișcău	½ vagoane	moară țărănească
16	Criste Ignat	Chișcău	½ vagoane	moară țărănească
17	Andru Ioan	Chișcău	½ vagoane	moară țărănească
18	Sărac Moaisă	Chișcău	½ vagoane	moară țărănească
19	Mane Dumitru	Chișcău	½ vagoane	moară țărănească
20	Jula Miron	Chișcău	½ vagoane	moară țărănească
21	Gáborii Gheorghe	Valea Neagră de Jos	½ vagoane	moară țărănească
22	Boros Tirica	Valea Neagră de Jos	½ vagoane	moară țărănească
23	Tirla Vasile	Valea Neagră de Jos	½ vagoane	moară țărănească
24	Jurca Petru	Băița	1,5 vagoane	moară țărănească
25	Văduva lui Aron Traian	Băița	2 vagoane	moară țărănească
26	Popa Cozonă	Fânațe	1,5 vagoane	moară țărănească
27	Văduva lui Sabău Tănasă	Fânațe	1,5 vagoane	moară țărănească
28	Morar Ioan	Fânațe	1,5 vagoane	moară țărănească
29	Dale Iosif	Câmpanii de Sus	1 vagon	moară țărănească
30	Dale Nicolae	Câmpanii de Sus	1 vagon	moară țărănească
31	Baic Petru	Câmpanii de Sus	1,5 vagoane	moară țărănească

32	Văduva lui Micle David	Câmpanii de Sus	1 vagon	moară țărănească
33	Popa Ioan	Câmpanii de Jos	2 vagoane	moară țărănească
34	Composesoratal Urbarial	Seghiștel	1 vagon	moară țărănească
35	Uscat Axenti și soția	Hârzești	1 vagon	moară țărănească
35	Trif Ioan	Criștiorul de Jos	1,5 vagoane	moară țărănească
36	Laza Irimie și soția	Criștiorul de Jos	1,2 vagoane	moară țărănească
38	Moș Traian	Criștiorul de Jos	1,5 vagoane	moară țărănească
39	Groza Roman și soția	Criștiorul de Sus	1,2 vagoane	moară țărănească
40	Groza Gheorghe Ghiță	Criștiorul de Sus	1,2 vagoane	moară țărănească
41	Zoica Ioan și soția	Criștiorul de Sus	1,2 vagoane	moară țărănească
42	Filip Pavel și soția	Criștiorul de Sus	1,2 vagoane	moară țărănească
43	Ganea Adam și soția	Lehecenii	1,5 vagoane	moară țărănească
44	Varga Adam	Lehecenii	1,5 vagoane	moară țărănească
45	Terme Nicolae	Lehecenii	1,5 vagoane	moară țărănească
46	Indrei Petru	Lehecenii	1,5 vagoane	moară țărănească
47	Bursașiu Traian	Săliște de Vașcău	1,5 vagoane	moară țărănească
48	Tulvan Ioan și Nicolae	Săliște de Vașcău	1,5 vagoane	moară țărănească
49	Teaha Moise și soția	Săliște de Vașcău	1,5 vagoane	moară țărănească
50	Tulvan Maxim și soția	Săliște de Vașcău	1,5 vagoane	moară țărănească

51	Lucaciu Filimon	Săliște de Vașcău	1,5 vagoane	moară țărănească
52	Bălăcel Traian și soția	Poiana	1,5 vagoane	moară țărănească
53	Plisco Todor a fiți și soția	Poiana	1,5 vagoane	moară țărănească
54	Negru Vasile	Poiana	1,5 vagoane	moară țărănească
55	Laslău Vasile și Traian	Cărpinet	1/3 vagon	moară țărănească
56	Micula Adam și Vasile	Cărpinet	1/3 vagon	moară țărănească
57	Jenei Tănase	Cărpinet	1/3 vagon	moară țărănească
58	Morar Nicolae	Cărpinet	1/3 vagon	moară țărănească
59	Culda Gheorghe	Cărpinet	1/3 vagon	moară țărănească
60	Merce Petrișor	Cărpinet	1/3 vagon	moară țărănească
61	Țigan Iacob	Izbuc	1/3 vagon	moară țărănească
62	Morar Alexandru	Izbuc	1/3 vagon	moară țărănească
63	Nica Pavel Bulbuc	Izbuc	1/3 vagon	moară țărănească
64	Burta Ștefan	Izbuc	1/3 vagon	moară țărănească
65	Nica Petru	Izbuc	1/3 vagon	moară țărănească
66	Zdrinca Tănase	Călugări	1/3 vagon	moară țărănească
67	Bogdan Floare	Călugări	1/3 vagon	moară țărănească
68	Marta Iosif Petre	Călugări	1/3 vagon	moară țărănească
69	Merce Aurel	Călugări	1/3 vagon	moară țărănească

70	Morar Alexandru	Călugări	1/3 vagon	moară țărănească
71	Morar Filip	Călugări	1/3 vagon	moară țărănească
72	Morar Alexandru	Călugări	1/3 vagon	moară țărănească
73	Morar Filip	Călugări	1/3 vagoane	moară țărănească
74	Morar Tănase	Călugări	1/3 vagon	moară țărănească
75	Merce Traianși Fil.	Călugări	1/3 vagoane	moară țărănească
76	Laza Vasiliu și soția	Rieni	0,6 vagoane	moară țărănească
77	Bochiș Nicolae	Rieni	0,6 vagoane	moară țărănească
78	Bochiș Chinde Ioan și soția	Ghighișeni	0,8 vagoane	moară țărănească
79	Bonchiș Moise și soția	Ghighișeni	0,8 vagoane	moară țărănească
80	Biserica ortodoxă română	Sudrigiu	0,4 vagoane	moară țărănească
81	Asztalos Iosif	Vaşcău	4,5 vagoane	moară țărănească
82	Miklosi Gheza	Vaşcău	4,5 vagoane	moară țărănească
83	Steiner Vasile	Vaşcău	3 vagoane	moară țărănească
84	Bengle Adam	Vaşcău	3 vagoane	moară țărănească
85	Deliman Florian	Vaşcău	3 vagoane	moară țărănească
86	Moș Toma	Colești	1,5 vagoane	moară țărănească
87	Moș Alexandru	Colești	1,5 vagoane	moară țărănească
88	Moș Nicolae	Colești	1,5 vagoane	moară țărănească

89	Pat Petru	Vărzarii de Jos	1,5 vagoane	moară țărănească
90	Popa Nicolae	Vărzarii de Jos	1,5 vagoane	moară țărănească
91	Bara Ioan și Murg Iosif	Lunca	85 chintale	moară țărănească
92	Hasan Gheorghe	Lunca	75 chintale	moară țărănească
93	Bogdan Irimie	Șuștiu	60 chintale	moară țărănească
94	Iacob Gheorghe	Șuștiu	70 chintale	moară țărănească
95	Pădureanu Terentie	Șuștiu	60 chintale	moară țărănească
96	Pădurean Nicolae și siția	Șuștiu	50 chintale	moară țărănească
97	Văduva Pașca Marina	Hotar	65 chintale	moară țărănească
98	Copil Gherasim	Briheni	50 chintale	moară țărănească
99	Macarie Nicolae	Briheni	50 chintale	moară țărănească
100	Văduva lui Moș Simeon	Briheni	50 chintale	moară țărănească
101	Botișel Miron	Ștei	50 chintale	moară țărănească
102	Pante Nicolae	Ștei	60 chintale	moară țărănească
103	Biserica Ortodoxă Română	Seghiște	60 chintale	moară țărănească
104	Murg Ștefan	Seghiște	60 chintale	moară țărănească